

Kommunledningskontoret
Adam Hjorth

Kommunstyrelsen

Remissvar avseende Arlanda – en viktig port för det svenska välståndet (SOU 2025:67)

Ärendet

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet har remitterat SOU 2025:67 Arlanda – en viktig port för det svenska välståndet. Remissen ämnar till att inhämta synpunkter innan regeringen tar ställning till förslag.

Regeringens särskilda utredare föreslår i remissen åtgärder som ämnar till att öka kapaciteten och förbättra tillgänglighet till och från Arlanda flygplats. Sammanfattningsvis föreslås förbättrad kollektivtrafik genom exempelvis nya busslinjer, omförhandling av avtal med A-train (Arlandaexpress), översyn av stationsavgifter för tågtrafiken, utbyggnad av järnvägsinfrastruktur, förbättringar i väginfrastruktur, utveckling av terminalkapaciteten, stärkt samverkan mellan aktörer, miljö- och hållbarhetsåtgärder, samt förbättrad internationell tillgänglighet.

Kommunerna i Stockholm Nordost har gemensamt tagit fram ett yttrande som svar på remissen. Sammanfattningsvis lyfter Stockholm Nordost:

- att Stockholm Nordost delar utredarens bild av behovet av effektivare och attraktivare kollektivtrafik mellan Stockholm Nordost och Arlanda, och att det krävs skyndsamma åtgärder, framför allt expressbusstrafik på kort sikt,
- att Stockholm Nordost delar bilden av Arlandas betydelse för nationen men saknar starkare skrivningar om behovet på lång sikt av en förlängd Roslagbana, utifrån perspektivet Arlandas marktransporters robusthet och redundans,
- att kostnaderna för utredarens åtgärdsförslag visar på att det behövs en samordning, prioritering och samverkan mellan aktörer som ansvarar för kollektivtrafik och transportinfrastruktur, samt att ansvaret för detta arbete behöver tydliggöras,
- att föreslagna åtgärder ska finansieras via statliga och regionala medel.

Stockholm Nordost är en frivillig sammanslutning av kommunerna i nordost dvs Danderyd, Norrtälje, Täby, Vallentuna, Vaxholm och Österåker. Samarbetet syftar till att säkerställa en långsiktigt hållbar utveckling i regionen, med stark tillväxt och förbättrade kommunikationer i ett sammanhållet system.

Kommunledningskontoret
Adam Hjorth

Kommunledningskontorets förslag till beslut

Kommunstyrelsens beslut

Kommunstyrelsen antar Stockholm Nordosts yttrande, daterat den 26 september 2025 som svar på remissen.

Bakgrund

Den 20 december 2023 beslutade regeringen att utse en särskild utredare, som även ska fungera som samordnare. Uppdraget innebär att föra dialog med relevanta aktörer för att identifiera och föreslå åtgärder – både på kort och lång sikt – som kan bidra till ökad kapacitet och förbättrad tillgänglighet till och från Arlanda flygplats (dir. 2023:178). Uppdragets utgångspunkt har även varit de transport-, miljö och klimatpolitiska målen. Därtill har även hänsyn tagits till de försvarspolitiska- och näringspolitiska målen.

Den 14 november 2024 överlämnade utredningen en delrapport med fokus på järnvägssatsningar för att stärka Arlanda flygplats konkurrenskraft – med preliminära bedömningar och förslag inom järnvägsområdet. Därefter, den 5 mars 2025, följde ytterligare en delrapport med motsvarande inriktning på vägtransporter. Den 2 juni 2025 överlämnade Arlandasamordnaren sitt slutbetänkande: Arlanda – en viktig port för det svenska välståndet. Åtgärder som stärker konkurrenskraften för Arlanda flygplats (SOU 2025:67).

Utredningens utgångspunkter

Arlanda flygplats betydelse för Sverige

Sverige har stora geografiska avstånd både inom landet och till viktiga internationella marknader, vilket gör ett tillgängligt, tillförlitligt och hållbart transportsystem avgörande för medborgarnas livskvalitet och näringslivets konkurrenskraft. Flygtrafiken spelar en central roll genom att knyta samman landet och världen, med Arlanda som nav för inrikes och utrikes flygtrafik. Trots osäkerheter kring framtida utveckling – såsom pandemins effekter, geopolitik, ekonomi och klimatomställning – bedöms antalet flygpassagerare öka. För att möta denna utveckling krävs robust infrastruktur och kapacitet både vid Arlanda och i det omgivande transportsystemet, samt åtgärder för att hantera miljö-, klimat- och säkerhetsutmaningar.

Förtätning bidrar till ökad efterfrågan på kollektivtrafik

Stockholm och Uppsala län utgör tillsammans en snabbt växande region med stor betydelse för Sveriges befolkning och ekonomi. Med en förväntad befolkningstillväxt till 3,6 miljoner invånare år 2050 och ett vidare omland på över 5 miljoner, ökar kraven på infrastruktur och transportsystem. Området mellan Uppsala, Arlanda och Stockholm förväntas förtätas med fler bostäder och arbetsplatser, vilket breddar arbetsmarknaden och ökar behovet av effektiva transporter. Trafikverkets prognoser visar att resandet till Arlanda, särskilt med tåg, kommer att öka kraftigt fram till 2040. För att möta denna utveckling krävs statliga insatser som samplaneras med

Kommunledningskontoret
Adam Hjorth

regionala åtgärder, samt satsningar på kollektivtrafik för att hantera ökade vägtransporter och främja hållbart resande.

Utmaningar i transportsystemet

Utifrån prognoser för befolkningsutveckling, samhällsutveckling i stort och flygtrafikens utveckling vid Arlanda flygplats, bedömer utredaren att resande och transporter på väg och järnväg kommer att öka. Arlanda flygplats uppskattas ha cirka 40 miljoner flygpassagerare år 2050. Vägtransporterna bedöms öka i en högre takt och med högre nivåer än Trafikverkets prognos som gäller för den nationella nivån (25 procent), eftersom Arlanda befinner sig i storstadsregionen Stockholm-Uppsala. Vidare bedömer man att tågresandet kommer att öka med cirka 60 procent till år 2040. Det kommer att ställa omfattande krav på både väg- och järnvägskapaciteten.

Arlanda flygplats och luftfart

Swedavia AB har genomfört flera förbättringar vid Arlanda, såsom en ny säkerhetskontroll och marknadsplats vid Terminal 5, men ytterligare insatser bedöms krävas för att möta framtida behov. Flygplatsen behöver kunna hantera fler passagerare och förbättra marktransporternas angöringsfunktion. Samverkan mellan aktörer vid flygplatsen bör utvecklas, och gränskontrollen moderniseras med digitala och automatiska lösningar för att minska väntetider och stärka säkerheten. En effektivare gränskontroll kan också öka Arlandas attraktivitet som transferflygplats. Dessutom föreslås att regeringen identifierar samhällsviktiga inrikesflyglinjer med allmän trafikplikt där kommersiell trafik inte är hållbar, för att säkra tillgängligheten i hela landet.

Järnväg och tågtrafik

Järnvägssystemet till och från Arlanda flygplats står inför betydande utmaningar, med högt kapacitetsutnyttjande och brister i tillförlitlighet och robusthet som påverkar flygplatsens konkurrenskraft negativt. För att förbättra situationen krävs insatser för att underhålla den befintliga infrastrukturen, effektivisera kapacitetsutnyttjandet, förstärka kapaciteten i viktiga stråk och noder samt göra det enklare för resenärer att välja kollektivtrafik med järnväg till flygplatsen.

Väg och vägtrafik

E4-sträckan mellan Stockholm och Arlanda flygplats är redan idag hårt belastad och drabbas av trängsel, vilket påverkar Arlandas konkurrenskraft negativt. Med hänsyn till framtida trafikökningar krävs omfattande investeringar för att förstärka kapaciteten, särskilt i kritiska stråk och noder. Det är brådskande att säkra resurser för drift och underhåll, effektivisera användningen av statliga vägar och förbättra tillgänglighet, robusthet och tillförlitlighet i vägsystemet.

Kommunledningskontoret
Adam Hjorth

Föreslagna åtgärder

I remissen föreslås ett flertal olika åtgärder, nedan är en sammanfattning av en del av åtgärdsförslagen.

Regeringen föreslås utse en förhandlare för att hantera avtalsfrågor som påverkar tillgängligheten och kapaciteten till Arlanda. Förhandlingsperson ska ha mandat att omförhandla avtalet mellan staten och A-Train (operatören av Arlanda Express), med målet är att frigöra kapacitet, öka utbudet och sänka biljettpiserna för resor till och från Arlanda. Därtill ska förhandlaren också kunna föreslå förändringar som förbättrar samordningen mellan olika trafikslag.

En översyn av stationsavgifterna för tågtrafik till Arlanda föreslås, särskilt med fokus på att minska kostnaderna för kollektivtrafikoperatörer. Detta anser man skulle skapa mer rättvisa och effektiva ekonomiska villkor för trafik till Arlanda. Därtill utreda möjligheten att införa särskilda avgifter beroende på trafikslag och tid på dygnet.

Utredningen föreslår utbyggnad av järnvägsinfrastruktur för att förbättra tillgängligheten till Arlanda och minska restiderna. Fler avgångar på Arlandabanan och bättre samordning med fjärr- och regionaltåg, utredning av dubbelspår på Ostkustbanan och kapacitetshöjningar på Märsta – Arlanda-sträckan, samt möjliggöra direktförbindelser från fler delar av landet till Arlanda utan byte i Stockholm.

Förbättringar i väginfrastruktur anses viktigt för att minska trängsel och förbättra framkomligheten för person- och godstrafik. Kapacitetshöjande åtgärder på E4:an, särskilt mellan Upplands Väsby och Arlanda lyfts. Nya infarter till flygplatsområdet för att avlasta befintliga vägar, samt förbättrad kollektivtrafikanslutning med bussar från närliggande kommuner, där det sistnämnda gäller bland annat förbättrad expressbusstrafik mellan Täby och Arninge till och från Arlanda. Därtill anser man att en översyn av trängselskatten i Stockholm ska utredas.

Utveckling av terminalkapacitet på Arlanda för att möta framtida resandevolymer och förbättra passagerarupplevelsen. Det gäller bland annat: utbyggnad av Terminal 5 och förbättrad logistik för inrikes och utrikes resenärer, effektivare säkerhetskontroller och bagagehantering, samt förbättrad skyltning, digital information och serviceutbud.

För att säkerställa en långsiktig och samordnad utveckling föreslås bättre samverkan mellan aktörer. Det handlar om att etablera en samverkan mellan Swedavia, Trafikverket, regioner och kommuner. Skapa en gemensam planeringsplattform för investeringar och markanvändning, samt förtydliga ansvarsfördelning mellan stat och lokala aktörer.

Miljö- och hållbarhetsåtgärder föreslås för att minska klimatpåverkan och främja hållbart resande. Det innefattar bland annat en elektrifiering av marktransporter inom flygplatsområdet, ökad användning av hållbara flygbränslen, samt arbeta mot klimatneutral drift av Arlanda till år 2030.

Kommunledningskontoret
Adam Hjorth

Arlanda behöver stärka sin roll som internationell hub, och det anser man ska ske genom förbättrad internationell tillgänglighet. Utredningen lyfter att man behöver arbeta med strategier för att attrahera fler direktlinjer till Nordamerika, Asien och Mellanöstern, bättre marknadsföra Sverige som destination, samt förbättra servicen för transferresenärer och affärsresenärer.

Kommunledningskontorets utredning

Stockholm Nordost har gemensamt tagit fram ett remissvar som svar på remissen. Stockholm Nordost är en frivillig sammanslutning av kommunerna i nordost dvs Danderyd, Norrtälje, Täby, Vallentuna, Vaxholm och Österåker.

Kommunledningskontorets bedömning

En viktig utgångspunkt i remissen är den omfattande samhälls- och stadsutveckling som förväntas ske i Stockholms och Uppsala län. Regionen står inför ett betydande tillskott av nya bostäder och arbetsplatser, vilket på lång sikt kommer att förstärka dess roll som en växande och sammanlänkad storstadsregion. Denna utveckling medför en ökad efterfrågan på resor och transporter – både på väg och järnväg – i ett område där det redan idag finns brister och behov. Det är tydligt att fler åtgärder krävs, inte enbart för att möjliggöra Arlandas fortsatta utveckling, utan för att förbättra hela regionens transportsystem. För att möta dessa utmaningar krävs det att staten och regionen tar ansvar för att finansiera nödvändiga insatser.

Stockholm Nordosts lyfter sammanfattningsvis följande synpunkter:

- Stockholm Nordost delar utredarens bild av behovet av effektivare och attraktivare kollektivtrafik mellan Stockholm Nordost och Arlanda och att det krävs skyndsamma åtgärder.
- Stockholm Nordost delar bilden av Arlandas betydelse för nationen men saknar starkare skrivningar om behovet av en förlängd Roslagbana utifrån perspektivet Arlandas marktransporters robusthet och redundans.
- Kostnaderna för utredarens åtgärdsförslag visar på att det behövs en samordning, prioritering och samverkan mellan aktörer som ansvarar för kollektivtrafik och transportinfrastruktur. Ansvar för detta arbete behöver tydliggöras. Stockholm Nordost anser att åtgärderna ska finansieras via statliga och regionala medel

Konsekvenser för barn och unga

Remissvaret medför inga negativa konsekvenser för barn och unga. I remissen föreslås däremot åtgärder som ämnar till förbättrad tillgänglighet med kollektivtrafiken, samt fördelaktigare biljettpriser för att resa till och från Arlanda. Åtgärderna bedöms bidra på ett positivt sätt för barn och ungas möjligheter att kunna resa. Enligt barnkonventionen, särskilt artikel 3 (barnets bästa) och artikel 6 (rätten till liv och utveckling), behöver barns behov beaktas i samhällsplaneringen.

Datum
2025-09-30**Diarienummer**
KS 2025/0261

Kommunledningskontoret
Adam Hjorth

Ekonomiska konsekvenser

Remissvaret medföra inga direkta ekonomiska konsekvenser för Danderyds kommun.

Carina Lundberg Uudelepp
Kommundirektör

Stefan Sorpola
Samhällsutvecklingsdirektör

Handlingar i ärendet

1. Tjänsteutlåtande, Remissvar avseende Arlanda – en viktig port för det svenska välståndet (SOU 2025:67).
2. Stockholm Nordost LG beslut, 2025-09-26
3. Föreslaget yttrande, Yttrande från Stockholm Nordost avseende Arlanda – en viktig port för det svenska välståndet, (SOU 2025:67).
4. Remiss, Arlanda – en viktig port för det svenska välståndet.

Expedieras
Landsbygds- och infrastrukturdepartementet: i.remissvar@regeringskansliet.se och
li.transport.remissvar@regeringskansliet.se. Ange diarienummer LI2025/01130 och
Danderyds kommun i ämnesraden på e-postmeddelandet.